

AYRIMCILIKTA ENGEL YOK

Burak Sarı

Ayrımcılık bugün en çok kullanılan, en çok istismar edilen, en çok demagojisi yapılan kavramlardan birisidir. Günlük yaşam içerisinde, TV yorumcularından politikacılara çok geniş bir yelpazede kullanılır. Herkesin kendine göre bir ayrımcılık tanımı geliştirdiği görülür. Ve herkes ayrımcılığa karşı olduğunu ısrarla savunur. Bizde her ay bu köşede güncel örneklerle bu meşhur kavramı engelliler cephesinden ele alacağız. Herkesin ayrımcılığa karşı olduğunu iddia ettiği bir ortamda, yaşadığımız örnekler “Ayrımcılık mı? Ayrımcılık değilse ne? ”.Bunun yanıtını arayacağız. En basit tanımıyla ayrımcılık: Kişinin ulusal, düşünsel, cinsel; fiziksel özellikleri nedeniyle önyargılı davranışlara maruz kalması, buna bağlı olarak da yaşam hakkının kısıtlanması veya elinden alınmasıdır.

Bu basit tanım bile, kadına yönelik şiddetten LGBTT'lere yönelik nefret suçlarına, ulusal, felsefi veya sosyal konumu nedeniyle ötekileştirilen emekçilerden, herhangi bir uzvundaki eksiklik nedeniyle hiçleştirilmeye çalışılan engellilere; günlük hayatımızda karşılaştığımız ayrımcılık örneklerini göz önüne seriyor. Ayrımcılık sadece yukarıda belirttiğimiz negatif yönüyle değil, yine kişinin belli nitelikleri yüzünden toplumdaki diğer kişilerden farklı muamele görmesini sağlayan pozitif yönüyle de eleştirilmesi gereken bir davranış biçimidir. Engellilere yönelik davranış biçimlerinde, ayrımcılığın iki türüne de sıklıkla rastlanır. Maruz kalınan negatif ayrımcılık biçimleri, davranışa bağlı olarak sınırlı yada güçlü tepkilerle karşılaşırken, pozitif ayrımcılık örnekleri maalesef çok sınırlı tepkiler görür. Yada hiç görmez. Bunda toplumun engellilik algısı ve bazı engelli STK'larının yanlış bakış açıları en büyük etkidir. Bu ayki köşemizde ayrımcılığın bu iki türünü de karşılaştığımız güncel iki örnekle ele alacağız. Birinci örneğimiz bir kamu kurumunun personel alımında ileri sürdüğü şartlar.

“T.C. ADALET BAKANLIĞI CEZA VE TEVKİFEVLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜNDEN

Ceza ve Tevkif Evleri Genel Müdürlüğü taşra teşkilatında istihdam edilmek üzere Ek-1 listede belirtilen yerlerdeki 9-5 dereceli kadrolara sözlü sınavla 135

psikolog, 64 sosyal çalışmacı, 6 gıda muhendisi, 2 evre muhendisi, 2 tekstil muhendisi, 1 deri muhendisi, 2 ziraat muhendisi (1 zooteknik, 1 tarla bitkileri), 2 veteriner ve 5 diyetisyen alınacaktır.

Başvurular :

Adaylarda aranacak şartlar:

657 sayılı Devlet Memurları Kanununun 48'inci maddesinde belirtilen şartları taşımak,

Eğitim şartı: Psikolog kadrosuna başvuracak adaylar için psikoloji lisans programından mezun olmak,

Sosyal alışmacı kadrosuna başvuracak adaylar için sosyal hizmet lisans programından mezun olmak,”

evet buraya kadar hiç bir problem yok. İlgili bölüm mezunları rahatlıkla baş vurabilir diye düşünülür. Ancak maalesef kazın ayağı öyle değil. İlane devam ediyoruz. Aranacak şartlardan bir bölüm:

“Görevini devamlı yapmasına engel olabilecek akıl hastalığı veya bedensel zrl olmadığını, şaşılık, körlük, topallık, işitme kaybı, ehrede sabit eser, uzuv noksanlığı, kekemelik ve benzeri engeller bulunmadığını, Ceza ve Tevkif Evleri Genel Müdürlüğünce bölge bu bir kamu hastaneleri olarak belirlenen Sağlık Bakanlığına bağlı tam teşekküllü devlet hastanelerinden alacakları sağlık kurulu raporu ile belgelemek”

Hayır, hayır yanlış anlaşılmasın. Bu gördüğünüz şartlar, ne bir yeni yıl şakası, nede dergimizin ilk sayısı şerefine yaptım bayat bir espri. Yukarıda alıntı yaptım ilanın bir kısmı sadece. Yani ilgili bölümden başarıyla mezun olmanız bile yeterli değil. Bunun yanı sıra, hiç bir engeliniz olmamalı, fazlaca güzel veya yakışıklı ya da oldukça karizmatik olmalısınız ki; atanacağınız kadronun hakkını vere bilesiniz. Aksi taktirde diplomalarınız sadece birer mezuniyet belgesinden fazla anlam taşımaz. bir vatandaş olarak haddimi aşarak şunları sormak istiyorum. 1)İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi'nin tüm yurttaşlara eşit davranılması ilkesi ve TC. Anayasası'ndaki kanun önünde tüm vatandaşların eşit olduğu maddeleri değişti de bizim mi krlğmze geldi? 2) Yukarda belirtilen şartlar olmazsa olmazdı da, o şartları taşımayan milyonlarca kişi o bölümlerden nasıl mezun oldu? 3) Bu şartları taşımayan

ilgili bölüm mezunları ne olacak? 4) O kadar karizmatik, yakışıklı ve güzel, hiçbir engeli olmayan; ari insanı nereden bulacaksınız? Biz konuyu burada mizahi bir şekilde ele almaya çalıştık Ancak bu tür şartlar ayrımcılığı derinleştirmek ve çelişkileri arttırmaktan başka bir işe yaramaz. İlgili alanlarda gayet başarılı engelli bireylerin olduğunu görmemek nasıl bir zihniyetin ürünüdür. Taktiri sizlere bırakıyorum. Bu konu üzerine sayfalarca yorum yapılabilir ama daha fazla uzatmamak için ikinci örneğimize geçiyorum. Yazımızın başında da belirtmiştik, pozitif ayrımcılık birçok yönüyle daha fazla tehlike teşkil etmekte. Bunun nedenleri ise çoğu zaman ayrımcılık gibi algılanmaması, ayrımcılığa uğrayan kesimler arasında bölünmeye neden olması, belli hak taleplerinde engel teşkil etmesidir. Bu durumu son günlerde yaşanmış olan İETT'nin engelli serbest kartlarına sınırlama getirme teşebbüsü üzerinden inceleyeceğiz. Engellilerin ulaşım serbestliği pek çok zaman gündeme getiriliyor. Son olarak İETT Engellilerin Serbest İstanbul Kartını günde on basımla sınırladı. Bunun üzerine ismini bile unuttuğumuz birçok STK taarruza geçerek ışık hızıyla bu girişimi engelleyerek kartları tekrar sınırsız hale getirdi. Tabi ki ulaşım hakkının çok cüzi olması hatta ücretsiz olması taraftarımız ama bu sadece engelliler için değil tüm emekçiler için olmalı. Sadece engellilerin böyle bir hakka sahip olması onları toplum önünde görece avantajlı göstererek toplumun diğer unsurları karşısında bedavacı konuma düşürüyor. Ortadan kaldırmaya çalıştığımız engelli engelsiz ayrımını derinleştiriyor. Ve diğer talepleri gölgeliyor. Örneğin: otobüslere sesli anons konması için verilen mücadelede, belli kesimlerde zaten bu araçları ücretsiz kullanıyorsunuz, daha ne yapalım? Gibi yaklaşımları ortaya çıkarıyor. Serbest kartlar için ayaklanan birçok kesim sesli anonslar konusunda aynı hassasiyeti göstermiyor. Ve verilen çabanın cılız kalmasına neden oluyor. Tekrar belirtiyorum ki ulaşım ücretsiz olmalı. Ama herkes için. İnsanlar engelli olsun olmasın, iki lira için kafaları parçalanmadan ulaşım hakkını kullanmalıdır. Eğer ücretsiz ulaşım hakkını talep ediyorsak tüm toplum için etmeliyiz ki, aradaki ayrımı ayırım olmaktan çıkarmakta bir adım atmış olalım. Ayrımcılığı yenmek bizim elimizde. Fiziksel ayrımı ortadan kaldırmak için daha fazla mücadele ederek ve zihinsel ayrımında inadına üzerine giderek ayrımcılığı belki hemen değil ama eninde sonunda yenebiliriz. Daha eşit koşullarda yaşamak dileğiyle. Unutmayalım ki kazanacağına inanmamak kaybetmeyi kabullenmektir.